

Тамара КУЛІЄВА,
кандидатка наук із соціальних комунікацій,
учений секретар Національної наукової
медичної бібліотеки України
Kuliyeva@ukr.net

СЛАВЕТНА ПОСТАТЬ СЕРЕД СУЧАСНИКІВ БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ

Анотація. Тези присвячено професійній діяльності провідного бібліотекознавця, відомого в Україні і в світі, заслуженого працівника культури України, відмінника охорони здоров'я, кавалера ордена княгині Ольги, генерального директора ННМБУ (1975–2018) Р. І. Павленко.

Ключові слова: Національна наукова медична бібліотека України, Р. І. Павленко, бібліографічна діяльність, галузевий фонд, інформаційний простір, методичний центр.

Науку і практику створюють та розвивають люди. За кожною історією великого успіху та визнання стоїть велика історія копіїткої праці. Кожного дня працівники вкладають у роботу свою душу, розум, енергію та завдяки їх зусиллям змінюється наука та розвивається практика. Час спливає дуже стрімко та багато чого стирається з нашої пам'яті. На жаль, все менше свідків минулих подій залишається серед нас. Саме тому необхідно увічнити славетні постаті вітчизняних діячів бібліотечної справи, створивши їх наукові біографії, та активно пропагувати спадщину, залишену цими великими особистостями. Без осмислення біографії фахівця, її сутнісного та особистісного контексту, будь-яке дослідження бібліотечної галузі становиться схематичним набором ідей, думок, дій, концепцій тощо, втрачає той імпульс, який необхідний для розуміння тих духовних процесів, які ними рухають. Крім того, через біографії чи життєві історії можна повернути в поле зору ті імена, які залишилися поза увагою, опинилися на задньому плані або призабулися.

Дослідження, присвячені видатним діячам будь-якої галузі взагалі, зокрема бібліотечної справи, служать джерелом нового знання, розширюють світогляд, викликають інтерес, формують моральні переконання, дають яскраві приклади для наслідування. Важливим також є і те, що біографії видатних людей у будь-якому суспільстві представляють собою культурні зразки і є засобом культурної та соціальної інтеграції, добре ілюструють діяльність видатних вчених та практиків у розвитку тієї чи іншої сфери, зароджують любов до професії, викликають прагнення наслідувати таких особистостей.

Серед скарбників інтелектуального потенціалу вітчизняної бібліотечної справи особливе місце посідає заслужена працівниця культури України, відмінниця охорони здоров'я, кавалер ордена княгині Ольги, генеральний директор Національної наукової медичної бібліотеки України (1975-2018) (далі – ННМБУ) Раїса Іванівна Павленко. Філософська теза про роль особистості в історії укротре може бути підтверджена прикладом професійної діяльності Раїси Іванівни. З її ім'ям пов'язана ціла епоха в житті бібліотеки, якій вона присвятила 60 років свого життя. Полтавщина завжди славилась своїми неординарними особистостями. Саме на Полтавщині, в селі Гільці Чорнухинського району, у вчительській родині 15 січня 1937 року народилася Раїса Іванівна. Після закінчення із золотою медаллю середньої школи вступила до історичного факультету Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка (КНУ). Здавалося, що все стабільно та йде за планом. Але доля робить крутий віраж. На третьому курсі, закохана в книгу Раїса, залишає навчання в університеті та пов'язує свою долю з Республіканською науково-медичною бібліотекою МОЗ УРСР. З 1957 по 1962 роки Раїса Іванівна навчається у Київському відділенні Харківського державного бібліотечного інституту. Перша посада у бібліотеці – бібліотекар відділу обслуговування читачів; 1961 рік – старший бібліотекар довідково-реферативного відділу; 1964 – головний бібліограф відділу бібліографії і як бібліограф зробила вагомий внесок у підготовку і видання бібліографічних покажчиків, що одержали високу оцінку медичної громадськості; 1966 р. – на посаді завідувача відділу мережі медичних бібліотек, розробляє методичні матеріали на допомогу організації роботи медичних бібліотек України; 1967 р. – обіймає посаду заступника завідувача відділу наукової бібліографії; 1971 р. – призначена на посаду заступника директора бібліотеки з наукової частини. У 1975 році прийняла пропозицію Міністра охорони здоров'я України А. Ю. Романенка та з 15 люто-

го цього ж року була призначена на посаду директора РНМБ МОЗ України, яку обіймала 43 роки, до 31 жовтня 2018 р.

Всебічно освічена, обдарована, творча і, найважливіше, мудра Раїса Іванівна легко згуртувала навколо себе колектив висококваліфікованих творчих працівників. «Той, хто мало знає, малому може навчити... вважай самим нещасливим той день і той час, коли ти не засвоїв нічого нового і нічого не додав до своїх знань». Ці слова видатного чеського мислителя-гуманіста XVII століття, засновника наукової педагогіки Яна Коменського, актуальні і в наш час. Їх підтвердженням є й висловлювання відомого українського педагога К. Д. Ушинського: «Тільки збагачена знаннями особистість може формувати особистість».

Постійний пошук – найяскравіша грань особистості директора Р. І. Павленко, яку вирізняє прагнення до широкого бачення проблем бібліотечної справи в контексті різних сфер суспільного життя, науки і культури, чітке визначення наукових пріоритетів. Відповідно до вимог часу ставились нові завдання, визначалися пріоритетні напрямки бібліотечної діяльності, створювалися нові структурні підрозділи. Раїса Іванівна доклала багато зусиль щодо ефективного функціонування системи інформаційно-бібліографічного забезпечення медичної науки та сфери охорони здоров'я. Р. Павленко стала ініціатором та науковим керівником проекту «Медична біографістика» в рамках реалізації пріоритетної загальнодержавної програми «Медична україніка як складова частина документальної пам'яті України». Також було започатковано серію біобібліографічних словників енциклопедичного характеру «Медицина в Україні». Всі ці роки Раїса Іванівна була душею бібліотеки. Її наполегливість, рішучість, ерудиція, дипломатичність, щира зацікавленість справою, вміння чітко визначати стратегію розвитку підняли бібліотеку на високий міжнародний рівень. ННМБУ однією з перших долучилась до бази даних Medline Національної медичної бібліотеки США, увійшла до консорціуму з використання інформаційних ресурсів видавництва періодики EBSCO Publishing. За ініціативи Раїси Іванівни у 2016 році на базі ННМБУ було відкрито Польську медичну бібліотеку, яка стала третьою у світі медичною бібліотекою за межами Польщі. У 2017 році їй було присвоєно ім'я видатного польського лікаря кардіохірурга Збігнева Реліги.

Значний внесок зробила Раїса Іванівна у розвиток теоретичних та практичних проблем бібліотечної справи. Вона є автором понад 200 публікацій в наукових та професійних виданнях. Протягом бага-

---

тьох років Раїса Іванівна була активним членом редакційних колегій професійних та медичних видань.

Своїм великим професіоналізмом, ерудицією, активною життєвою позицією Раїса Іванівна здобула шану і авторитет не тільки в Україні, а й далеко за її межами. «Медична бібліотека – не просто невід’ємна частина системи охорони здоров’я, а насамперед, її фундамент», – так вважає Раїса Іванівна Павленко, яка обрала Бібліотеку своїм єдиним місцем роботи та стала її справжньою Берегинєю.

Література:

Віленський Ю. Покликання Раїси Павленко. Ваше здоров’я. 2001. 14 груд. С. 12.

Раїса Іванівна Павленко – бібліотекознавець, бібліограф, директор : біобібліогр. нарис / уклад. О. Згурська ; Держ. наук. мед. б-ка МОЗ України. Київ, 2000. 75 с.

Славна когорта фахівців медичних бібліотек України: збірка біографічних нарисів / уклад. : С. М. Науменко, О. М. Кірішева ; наук. ред. Т. А. Остапенко ; Нац. мед. бібліотека України. Київ, 2020. 192 с. – До 90-річчя Національної наукової медичної бібліотеки України.

A GLORIOUS FIGURE AMONG CONTEMPORARIES LIBRARY CASE

Tamara KULIEVA,
PhD in Social Communication,
Scientific Secretary,
National Scientific Medical Library
of Ukraine (NSMLU),
Kuliyeva@ukr.net

Annotation. Theses are devoted to the professional activities of the leading librarian, known in Ukraine and the world, honored worker of culture of Ukraine, excellent health care worker, Knight of the Order of Princess Olga, general director of the NNMBU (1975-2018) R. I. Pavlenko.

Key words: *National Scientific Medical Library of Ukraine, R. I. Pavlenko, bibliographic activity, branch fund, information space, methodological center.*